

Чупріна Олена – здобувач,
асистент кафедри лінгвометодики
та культури фахової мови

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ

У статті розкрито загальні особливості готовності вчителів початкових класів до застосування мультимедійних засобів на уроках рідної мови. Коротко представлений аналіз стану забезпечення навчальних дисциплін початкової школи комп'ютерними навчальними програмами. Окреслено основні вимоги до інформаційно-комунікаційної підготовки і самопідготовки вчителів для застосування мультимедійних технологій у сучасному освітньому процесі.

Ключові слова: *готовність, інформаційно-комунікаційна підготовка, мультимедійні засоби, навчання мови.*

В статье раскрыты общие особенности готовности учителей начальных классов к применению мультимедийных средств на уроках родного языка. Коротко представлен анализ состояния обеспечения учебных дисциплин начальной школы компьютерными учебными программами. Определены основные требования к информационно-коммуникационной подготовки и самоподготовки учителей для применения мультимедийных технологий в современном образовательном процессе.

Ключевые слова: *готовность, информационно-коммуникационная подготовка, мультимедийные средства, обучение языку.*

The article deals with the general features of readiness primary school teachers to use multimedia in the classroom native language. Summarized analysis of the subject provision of primary school computer training programs. The basic requirements for information and communication training for teachers and self-study multimedia technology in modern educational process.

Keywords: *readiness, information and communication training, multimedia, language teaching.*

Постановка проблеми. Підготовка педагогічних і науково-педагогічних працівників, їх професійне самовдосконалення – важлива умова модернізації освіти [4]. Складова змісту безперервної самоосвіти передбачає підвищення рівня розвитку всіх видів компетентностей вчителя. Отже, шляхом підвищення рівня професійної компетентності вчителя є його цілеспрямована самоосвітня діяльність.

Важливу роль у модернізації освіти відіграють інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), застосовані під час освітнього процесу. Поширення інноваційних технологій викликало ряд проблем, з якими стикаються вчителі початкових класів під час навчально-виховного процесу. З огляду на це виникає потреба докладніше розглянути питання підвищення рівня знань вчителів початкових класів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій у площині їх професійного самовдосконалення.

Беззаперечно, запровадження інформаційних комунікативних технологій в освітню галузь спрямоване на покращення якості мовної освіти. Здобувши необхідні знання, уміння та навички, вчителі можуть застосовувати їх для удосконалення методів роботи засобами мультимедіа та мережі Інтернет на уроках рідної мови в початковій школі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Використання мультимедійних засобів у процесі навчання мови розпочалося не так давно. Вперше комп'ютер у навчанні мови почали використовувати у 60-ті роки ХХ століття (США). Певний досвід застосування мультимедійних технологій навчання в Україні починає формуватися з початку ХХІ ст. [6].

Проблема застосування мультимедійних технологій в початковій школі – складна і відносно нова, що вимагає її детального дослідження й наукового обґрунтування. Вивченню проблеми застосування мультимедійних технологій у процесі навчання, зокрема мови, присвячено ряд праць українських дослідників: Н. Сороко, Н. Дементієвської, Н. Морзе [1], О. Пшеничникової, Л. Смоляр, О. Чайковської та ін. Без

уваги не залишилися актуальні питання, присвячені теоретико-методичним засадам формування готовності вчителів початкових класів до застосування інформаційних технологій (С. Гунько, А. Коломієць, О. Кравчук, О. Разинкіна, В. Шакотько, О. Шиман, О. Суховірський, Ф. Халілова та ін.); створення і використання комп'ютерних навчальних програм (електронних підручників, посібників, презентаційних і тестувальних програм тощо) під час набуття різних компетентностей (О. Кравчук, Л. Петухова, С. Риженко, З. Савченко, М. Тукало, І. Хижняк, В. Шакотько та ін.).

Дослідники виявили низку факторів, які необхідно враховувати під час організації роботи учнів початкових класів з програмними засобами: особливості навчально-пізнавальної діяльності, дидактичний потенціал мультимедійних технологій, особливості використання мультимедіа в навчанні, вимоги до впровадження в навчальний процес тощо [3; 2; 5].

Мета статті – окреслити загальні особливості готовності учителів початкових класів до застосування мультимедійних засобів на уроках рідної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. З'ясовуючи умови і особливості інформатизації початкової школи, нами було проведено анкетування серед вчителів початкових класів Житомирщини. Зміст питань зорієнтований на визначення готовності вчителів початкових класів використовувати інформаційно-комунікаційні технології на уроках мови. Результати проведеного анкетування засвідчили, що серед міських вчителів 97 % опитуваних мають персональні комп'ютери, натомість лише 20 % з них використовують комп'ютер на уроках і 30 % вважають, що комп'ютер не полегшує підготовку до уроків; 15 % висловлюються проти використання комп'ютера на уроці, схильючись до традиційних, «перевірених», засобів.

Серед сільських учителів не мають ПК 50 %. Вони вважають, що навчання є достатньо ефективним і без комп'ютера; 65 % вчителів сільської місцевості переконані, що комп'ютер робить процес навчання більш цікавим для дітей, але ускладнює підготовку вчителя до уроку.

Результати діагностування засвідчили, що наявність домашнього комп'ютера не ще означає здатності вчителя е використовувати цей засіб для оптимізації ефективного процесу навчання в початкових класах. Це пояснюється не достатньою обізнаністю значної кількості вчителів з методикою й особливостями застосування комп'ютерних технологій на уроках у початковій школі.

Зважаючи на це, вчителям-практикам та майбутнім вчителям початкових класів варто дотримуватися таких вимог до інформаційно-комунікаційної підготовки і самопідготовки:

- ❖ ознайомитися з методикою застосування інформаційно-комунікаційних технологій на уроках мови і читання в початкових класах;
- ❖ навчитися планувати й здійснювати навчальну роботу з учнями в інтерактивному режимі за допомогою персонального комп'ютера;
- ❖ визначати місце мультимедійної презентації в структурі уроку;
- ❖ навчитися формувати бази даних за ключовими темами шкільної навчальної програми, корпус текстів для диктантів і переказів за тематичними, рівневими, граматичними ознаками, матеріали для навчальних комунікативних ситуацій;
- ❖ створювати мультимедійну презентацію для уроків мови та читання, складати конспекти уроків з використанням елементів ІКТ;
- ❖ використовувати мультимедіа в процесі навчання молодших школярів грамоти, вивчення розділу «Текст, речення, слово», формування граматичних понять, ознайомлення з основами графіки, лексики, орфографії;

- ❖ удосконалювати знання, уміння і навички з використання таких прикладних комп'ютерних програм, як: текстові редактори, програвач Windows Media, графічний редактор Paint, Блокнот, Excel, flash-анімація, PowerPoint та мережі Інтернет – для розробки дидактичних засобів навчання мови й читання.
- ❖ виявляти психологічну готовність до застосування мультимедійних засобів на уроках рідної мови в початкових класах.

Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього вчителя початкових класів, готового до роботи з мультимедіа має бути диференційованим відповідно до специфіки тих предметів, які викладаються в початкових класах. Оскільки кожен предмет (зокрема мова) має своє змістове наповнення, учитель повинен володіти знаннями про типологію та особливості електронних ресурсів для того. Аналіз стану забезпечення навчальних дисциплін комп'ютерними навчальними програмами свідчить, що на ринку послуг постійно з'являються нові програмно-педагогічні засоби, призначені для розвитку логічного, образного мислення молодших школярів (збірники навчальних комп'ютерних ігор для дітей, наприклад, «Скарбниця знань»), з навчання грамоти («Бджілка Жу-Жу», «Букварик Котигорошка», «Українська абетка»), для вдосконалення орфографічних умінь і навичок («Грамотійка допомагає звірятам», «Дитячий тренажер грамотності»); програмно-педагогічні засоби з математики, природознавства тощо. Використання цих матеріалів у навчально-виховному процесі потребує обізнаності вчителів початкових класів з теоретико-практичних аспектів комп'ютерної дидактики.

Суттєву допомогу у підготовці та проведенні уроків надає, на наш погляд, методичний комп'ютерний посібник «Електронний конструктор уроку». Такі посібники створені з математики, читання, навчання грамоти [7]. Це комп'ютерна програма для створення уроків, у якій містяться всі

конспекти та презентації до курсу. Конспекти уроків представлені у звичному для всіх форматі Microsoft Word. Презентації – у Microsoft PowerPoint – повною мірою відповідають запропонованим конспектам уроків. Зручність програми полягає в тому, що вчитель може легко редагувати весь зміст програми, не витрачаючи зайвого часу на набір, сканування або копіювання. Тобто, урок можна проводити користуючись конспектом та демонструючи учням презентацію.

Рациональне використання мультимедійних засобів на уроках рідної мови в початкових класах дозволяє:

- ❖ інтенсифікувати діяльність учителя й школярів;
- ❖ підвищити якість вивчення мови;
- ❖ втілити в життя ряд дидактичних принципів: індивідуалізації, диференціації, науковості, наочності тощо.

Висновок. Сучасний вчитель працює в ІКТ-насиченому освітньому середовищі. Застосування мультимедійних технологій у сучасному освітньому процесі – цілком закономірне явище, яке набуває поширення. Комп'ютер у навчальній і позаурочній діяльності школи є природним явищем і виступає одним з ефективних способів підвищення мотивації й індивідуалізації навчання, розвитку творчих здібностей та критичного мислення молодших школярів.

Мультимедійні технології мають стати інструментом, за допомогою якого вчителі могли б точно визначати шляхи реалізації своїх психолого-педагогічних та методичних знань, отримувати нові знання у професійній діяльності.

Завдання кожного вчителя як креативної особистості полягає у прагненні розширити власні можливості до самонавчання і самовдосконалення засобом використання інформаційно-комунікаційних технологій, що підвищить рівень комп'ютерної грамотності.

Отже, формування та підвищення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності сприяє всебічному розвитку, самовдосконаленню вчителя початкових класів; розумінню інформаційно-комунікаційних процесів; здатності застосовувати набуті знання й уміння у професійній діяльності; вдосконалювати професійну майстерність; застосовувати набуті знання у педагогічній практиці.

Список використаних джерел

1. Дементієвська Н.П. Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів / Дементієвська Н. П., Морзе Н.В. // Інформаційні технології і засоби навчання: зб. наук. праць / за ред. В.Ю. Бикова, Ю.О. Жука / Інститут засобів навчання АПН України. – К.: Атіка, 2005. – 272 с.
2. Коломієць А.М. Теоретичні та методичні основи формування інформаційної культури майбутнього вчителя початкових класів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А.М. Коломієць. – К., 2008. – 70 с.
3. Кравчук О.В. Підготовка майбутніх учителів до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О.В. Кравчук. – К., 2009. – 23 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. – 2002. – № 33. – С. 4-6.
5. Шакотько В.В. Методика використання ІКТ у початковій школі: навч.-метод. посіб. /В.В. Шакотько. – К. : Комп'ютер, 2008. – 128 с.

6. Шишкіна М.П. Основні етапи розвитку та використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання / Шишкіна М.П. // Комп'ютер у школі та сім'я. – 2004. – № 4. – С. 42–44.
7. Электронные книги. Издательская группа «Основа» [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://e-kniga.in.ua/art/diski-eku/>